

ISSN 2313-8211

**ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ:
*наукові нотатки***

**ACCOUNTING, ECONOMICS,
MANAGEMENT:
*scientific notes***

**Міжнародний збірник наукових праць
International collection of scientific papers**

Випуск 4

Issue 4

**Луцьк 2014
Lutsk 2014**

УДК 657.338.658

ББК 65.052

О 14

ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки /
Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 4 / відпов. ред.
І.Б. Садовська. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2014. – С. 1-488.

ISSN 2313-8211

Збірник наукових праць містить результати наукових досліджень з питань обліку, економіки та менеджменту, що спрямовані на перспективи розвитку економічних наук в умовах глобалізації економіки.

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 20767-10567 Р від 22.05.2014 р.*

Міжнародний збірник наукових праць з 2014 року зареєстровано в Міжнародному центрі періодичних видань (ISSN International Centre. Paris, France).

Міжнародний збірник наукових праць в 2014 році включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз: Російський індекс наукового цитування (РІНЦ), Російська наукова електронна бібліотека (eLIBRARY.RU).

Редакційна колегія: головний редактор – к.е.н., професор Садовська І.Б. (Україна);
відп. редактор – к.е.н., доцент Бабіч І.І. (Україна); д.е.н., професор Аверіна О.І. (Росія);
д.е.н., професор Бессонова О.А. (Росія); д.е.н., доцент Вегера С.Г. (Білорусь); д.е.н.,
професор Голян В.А. (Україна); к.е.н., доцент Голячук Н.В. (Україна); д-р, професор
Димитров С.С. (Болгарія); к.е.н., доцент Жураковська І.В. (Україна); д-р Гжегож
Зайонц (Польща); к.е.н., доцент Зеленко С.В. (Україна); д-р Дорота Казмерчак-Пец
(Польща); д.юр.н., професор Конабаєв О.К. (Казахстан); Легенчук С.Ф., д.е.н., професор
(Україна); Левицька С.О., д.е.н., професор (Україна); д.е.н., доцент Макарова В.І. (Росія);
д.е.н., професор Малік М.Й. (Україна); к.е.н., доцент Мальцевич Н.В. (Білорусь); д.т.н.,
с.н.с. Мокєєв В.В. (Росія); д.е.н., доцент Морозова Н.І. (Росія); к.е.н., доцент
Московчук А.Т. (Україна); к.е.н., доцент Нагірська К.Є. (Україна); к.е.н., доцент
Нужна О.А. (Україна); к.е.н., доцент Петрова О.О. (Росія); к.е.н., доцент
Писаренко Т.М. (Україна); Правдюк Н.Л., д.е.н., професор (Україна); к.е.н., доцент
Савош Л.В. (Україна); к.е.н., доцент Семенишена Н.В. (Україна); к.е.н., доцент
Сскачьова В.М. (Росія); к.е.н., доцент Сидоренко Р.В. (Україна); к.е.н., доцент Сушко Т.І.
(Білорусь); к.е.н., доцент Талах Т.А. (Україна); к.е.н., доцент Ткачук І.М. (Україна); к.е.н.,
доцент Глущкевич Н.В. (Україна); д-р Хенрік Федевіч (Польща); к.е.н., доцент Чудовець
В.В. (Україна); к.е.н., доцент Шаріпов Д.Г. (Таджикістан); к.е.н., доцент Шестакова І.М.
(Росія); д.е.н., професор Шешукова Т.Г. (Росія).

Головний редактор:

к.е.н., професор І.Б. Садовська

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових праць. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника.

© ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки, 2014

UDC 657.338.658

LBC 65.052

A 16

ACCOUNTING, ECONOMICS, MANAGEMENT: research notes / International Collection of Scientific Papers. Issue 4 / Executive Editor is I.B. Sadovska. – Lutsk : AED of Lutsk NTU, 2014 . – P. 1-488.

ISSN 2313-8211

Collection of scientific papers contains research results on accounting, economics and management, focused on the development of economic science in a globalized economy.

Series of the Print Media State Registration Certificate is KB 20767-1056 of 05.22.2014.

International collection of scientific papers was registered in ISSN International Centre. Paris, France in 2014.

In 2014 International collection of scientific papers was included in the international catalogues of scientific publications and bibliographic database: Russian Science Citation Index (PIHL), Russian Scientific Digital Library (eLIBRARY.RU).

Editorial Board: Editor in Chief is PhD., Professor *I.B. Sadovska* (Ukraine); Executive Editor is Ph.D., Associate Professor *I.I. Babich* (Ukraine); Dr., Professor *O.I. Averina* (Russia); Dr., Professor *O.A. Bessonova* (Russia); PhD, Associate Professor *S.G. Vehera* (Belarus); Doctor of Economics, Professor *V.A. Holian* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *N.V. Holiachuk* (Ukraine); Dr., Professor *S.S. Dimitrov* (Bulgaria); Ph.D., Associate Professor *I.V. Zhurakovska* (Ukraine); Dr. *Grzegorz Zaiants* (Poland); Ph.D., Associate Professor *S.V. Zelenko* (Ukraine); Dr. *Dorota Kazmerchak-Pec* (Poland); Dr., Professor *O.K. Kopabaiev* (Kazakhstan); Dr., Professor *S.F. Lehenchuk*, (Ukraine); Dr., Professor *S.O. Levytska* (Ukraine); Dr., Associate Professor *V.I. Makarova* (Russia); Dr., Professor *M.Yi. Malik* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *N.V. Maltsevich* (Belarus); Dr., *V.V. Mokeyev* (Russia); Dr., Associate Professor *N.I. Morozova* (Russia); Ph.D., Associate Professor *A.T. Moskovchuk* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *K. Ye. Nahirska* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *O.A. Nuzhna* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *O.O. Petrova* (Russia); Ph.D., Associate Professor *T.M. Pysarenko* (Ukraine); Dr., Associate Professor *N.L. Pravdyuk* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *L.V. Savosh* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *N.V. Semenyshena* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *V.M. Sekachova* (Russia); Ph.D., Associate Professor *R.V. Sydorenko* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *T.I. Sushko* (Belarus); Ph.D., Associate Professor *T.A. Talah* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *I.M. Tkachuk* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *N.V. Tluchkevych* (Ukraine); Dr. *Henrik Fedevich* (Poland); Ph.D., Associate Professor *V.V. Chudovets* (Ukraine); Ph.D., Associate Professor *D.G. Sharipov* (Tajikistan); Ph.D., Associate Professor *I.M. Shestakova* (Russia); Dr., Professor *T.G. Sheshukova* (Russia).

Editor in Chief:

PhD., Professor I.B. Sadovska

The authors of scientific papers are responsible for the content and accuracy of publications. Authors' opinions may differ from the viewpoints of editorial board of the collection.

© ACCOUNTING, ECONOMICS, MANAGEMENT: research notes, 2014

Марковська Т.С. Теоретичні основи інституціонального розвитку бухгалтерського обліку	262
Медвідь Л.Г., Кузьмінська К.І. Облік виробничих витрат за “центрами відповідальності” як основа побудови управлінського обліку гірничо-збагачувального підприємства	267
Мельянкова Л.В. Внутрішній контроль в інформаційній системі управління підприємством	274
Михальчишина Л.Г., Криловський В.С., Сидорчук В.М. Становлення та тенденції розвитку судово-економічної експертизи	279
Морозович А.Я. Проблеми відображення наслідків форс-мажорних обставин в бухгалтерському обліку	285
Мулик Т.О. Роль податкового регулювання у розвитку ринку біопалив в Україні	290
Нагірська К.Є., Духницька І.П. Облік поточних біологічних активів в сільському господарстві	297
Нестеренко О.О. Формування програми внутрішнього аудиту товарних операцій	303
Нужна О.А., Зінчук С.А. Організація і методика контролю поточних біологічних активів тваринництва	309
Нужна О.А., Кравчак В.Г. Особливості ведення обліку готової продукції та її реалізації на підприємстві	315
Павлюк Л.В., Семенченко Ю.Р. Необхідність моделювання бізнес-процесів підприємства	320
Палий Л.В. Особенности анализа ассортиментной политики в оптовой торговле	325
Пантелеев В.П. Еволюція якості звітності: від економічної теорії через консолідацію фінансової звітності до корпоративної соціальної відповідальності	329

УДК: 657.92(091)

Михальчишина Л.Г.,
к.е.н., доцент
Вінницький національний аграрний університет
Криловський В.С.,
завідувач відділення, експерт-криміналіст
Сидорчук В.М.,
завідувач сектору, експерт-економіст
Вінницьке відділення
Київського науково-дослідного інституту судових експертиз,
м. Вінниця

СТАНОВЛЕННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУДОВО- ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

У публікації розглянуто історичні аспекти розвитку судово-економічної експертизи. Наводяться проблемні питання організації та регулювання судових експертиз в сучасних умовах.

Ключові слова: судово-економічна експертиза, дослідження, експерт.

The article covers the historical aspects of the development of forensic expertise. Problematic issues of organization and regulation of legal expertise in modern conditions are given.

Keywords: forensic-economic expertise, research, expert.

В статье рассмотрены исторические аспекты развития судебно-экономической экспертизы. Приведены проблемные вопросы организации и регулирования судебных экспертиз в современных условиях.

Ключевые слова: судебно-экономическая экспертиза, исследование, эксперт.

Необхідність вивчення та огляду історичного аспекту будь-якого явища дає можливість виявити тенденції його розвитку; визначити теоретичне обґрунтування проведення досліджень та з'ясувати рівень їх розробки.

Дослідження історичного розвитку експертних досліджень та, зокрема, судово-економічної експертизи в Україні може надати інформацію для встановлення основних тенденцій її розвитку в сучасних умовах.

Окремі аспекти цієї проблеми розглянуто в роботах М.Т. Білухи, Г.Г. Мумінової-Савіної, В.В. Федчишиної, І.А. Панченко та інших.

Водночас є потреба ґрунтовних досліджень з питань історичних аспектів розвитку судово-експертної діяльності в Україні.

Метою нашого дослідження є вивчення історичного аспекту становлення та розвитку судово-економічної експертизи, виявлення проблемних аспектів щодо регламентації, організації та практичного здійснення експертної діяльності в економічній сфері.

Сучасне тлумачення судово-економічної експертизи полягає в системному дослідженні господарських процесів, в яких виникли конфліктні ситуації в правовідносинах, з метою встановлення доказів істини для їх правового врегулювання.

Більшість науковців пов'язують розвиток судово-економічної (судово-бухгалтерської експертизи) із історією розвитку бухгалтерського обліку, що, безумовно, є правильним, оскільки її предметом є зафіксована у бухгалтерських документах фінансово-господарська діяльність. Водночас, існування спеціальних суб'єктів, що організовують експертну діяльність та безпосередньо проводять експертні дослідження, обумовлюють відповідне регулювання експертної діяльності, а отже і певні історичні зміни порядку її регламентації.

На думку І.А. Панченко судово-бухгалтерська експертиза пройшла у своєму становленні наступні етапи:

I-й етап – поява бухгалтерського обліку та паралельно з ним судово-бухгалтерської експертизи у формі контролю як функції бухгалтерського обліку, що виникла з практичної необхідності застосування знань з бухгалтерського обліку при вирішенні господарських спорів;

II-й етап – XVII ст. – створення спеціальних інститутів експертів-бухгалтерів, фахівці яких проводили експертизи на вимогу судових органів;

III-й етап – початок XX ст. – розмежування сфери існування ревізії, аудиту та судово-бухгалтерської експертизи;

IV-й етап – кінець 60-х рр. XX ст. до тепер – судово-бухгалтерська експертиза стала самостійною галуззю знань та з появою наукових праць отримує теоретичне підґрунтя [5].

Розглянемо детальніше зміст третього етапу.

Розвиток судово-бухгалтерської експертизи з початку ХХ сторіччя супроводжувався затвердженням певних нормативних актів, основні з яких відображено в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні історичні віхи та нормативно-правові акти з регулювання експертної діяльності (поч. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.)

Дата, період	Нормативний документ	Регулювання експертної діяльності
1	2	3
4 липня 1913 р.	Закон «Про заснування кабінетів науково-судової експертизи в містах Москві, Києві та Одесі», прийнятий Державною радою та Державною думою Російської імперії	Засновано найстаріші експертні установи на території України – Київський та Одеський науково-дослідні інститути судових експертиз Припинення функціонування Державної судово-фотографічної лабораторії при прокурорах Київської та Одеської судових палат
1918 р.	Декрет про суди Раднаркому РРФСР	Суди при розгляді цивільних справ запрошували до свого складу спеціалістів з правом дорадчого голосу
13 жовтня 1921 р.	Циркуляр Народного Комісаріату юстиції України № 56/185	Порядок надання речових доказів судовим експертним установам губернськими трибуналами й народними судами
20 вересня 1922 р.	Кримінально-процесуальний кодекс УРСР	Порядок призначення експертизи та процесуальне положення експерта.
10 липня 1923 р.	Положення Ради Народних Комісарів УРСР про краєві кабінети науково-судової експертизи (НСЕ) в містах Києві, Харкові та Одесі	Законодавча регламентація діяльності краєвих кабінетів науково-судової експертизи
30 листопада 1923 р.	Інструкція крайовим кабінетам науково-судової експертизи, схвалена Народним Комісаром юстиції	До відання Київського кабінету НСЕ було віднесено справи, що виникали та розглядалися на Київщині, Чернігівщині й Волині

Продовження табл. 1

1	2	3
18 серпня 1925 р.	Положення про Інститут державних бухгалтерів-експертів при Народному комісаріаті робітничо-селянської інспекції СРСР	Створення Інституту з широкою мережею місцевих органів (республіканських, губернських, окружних і повітових) з наданням їх співробітникам виняткового права на вимогу державних органів проводити експертизи з питань обліку і звітності
23 жовтня 1925 р.	Положення про судоустрій УРСР	Кабінети науково-судової експертизи реорганізовано в Київський, Харківський та Одеський інститути науково-судової експертизи
1936 р.	Положення про організацію Центрального бюро судово-бухгалтерської експертизи при Прокуратурі СРСР	Створення Центрального бюро судово-бухгалтерської експертизи при Прокуратурі СРСР з філіалами в республіках, краях і областях
02.08. 1948р.	Розпорядження Голови Ради Міністрів СРСР	Створення Бюро державної бухгалтерської експертизи при Міністерстві фінансів СРСР з філіалами при міністерствах фінансів союзних і автономних республік, крайових і обласних фінансових відділах.
19.05. 1952р.	Ухвала Ради Міністрів СРСР про Положення про організацію Бюро державної бухгалтерської експертизи при Міністерстві фінансів СРСР та Інструкція Міністерства фінансів щодо застосування цього положення	Встановлено типові форми висновку експерта-бухгалтера та стиль викладу його змісту, порядок розрахунків за бухгалтерські експертизи
02.02. 1957р.	Постанова Ради Міністрів УРСР «Про бюро державних бухгалтерських експертиз при Міністерстві фінансів України» та інструкція щодо її застосування	Республіканську філію Бюро бухгалтерської експертизи було перетворено у Бюро державної бухгалтерської експертизи при Міністерстві фінансів УРСР з філіями при обласних відділеннях

Продовження табл. 1

1	2	3
04.01. 1970р.	Постанова Ради Міністрів УРСР	Бюро державної бухгалтерської експертизи при Міністерстві фінансів УРСР і його обласні філії підпорядковано Міністерству юстиції України
30.12. 1974р.	Інструкція Міністерства юстиції України «Про порядок проведення судово-бухгалтерських експертиз в Бюро державної бухгалтерської експертизи Міністерства юстиції України»	Перший в Україні нормативно-правовий документ, яким визначались процесуальні, організаційні, правові засади призначення та проведення бухгалтерських експертиз
Квітень 1990 р.	Постанова Міністерства юстиції України	Бюро державної бухгалтерської експертизи реорганізовано в Лабораторію судово-економічних досліджень
25.02. 1994р.	Закон України «Про судову експертизу»	Визначення правових, організаційних та фінансових основ судово-експертної діяльності з метою забезпечення правосуддя України незалежною, кваліфікованою та об'єктивною експертизою, спрямованою на максимальне використання досягнень науки і техніки
30.01. 2001р.	Рішення Президії науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України	Судово-бухгалтерську експертизу було перейменовано на судово-економічну

Джерело: узагальнено за [2, С. 27-33; 4, С. 51-54; 6]

Закон України «Про судову експертизу», із значними змінами, які в подальшому вносилися законодавцем, визначає правові, організаційні і фінансові основи судово-експертної діяльності [1]. Практика застосування закону показала важливість встановлених ним положень, а також необхідність подальшого вдосконалення окремих його норм, виходячи з того, що за час його правозастосування Верховною Радою України прийнято та введено в дію Цивільний процесуальний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України, якими уточнено статус судового експерта та

порядок призначення судових експертиз, а також місце та особливості судової експертизи в системі процесу доказування [4, с. 233].

Сучасний етап розвитку експертної діяльності можна визначити як період певного прогресу як в теорії, так і на практиці, пов'язаний з розвитком багатокладної економіки, змінами вітчизняного обліку у зв'язку з переходом на міжнародні стандарти обліку та звітності. Водночас існуючий поділ обліку на податковий, фінансовий та управлінський ускладнює застосування спеціальних знань експертів-бухгалтерів для встановлення доказів істини при розгляді справ на стадії досудового слідства або судового розгляду.

Отже, історичний розвиток судово-економічної експертизи засвідчує, що найширше вона застосовувалася у правоохоронній діяльності, пов'язаній з розглядом та розслідуванням справ щодо завдання збитків власникам, розкраданням державного майна, вирішення конфліктних ситуацій у господарських спорах. Її застосування пов'язане з необхідністю встановлення істини по господарських операціях, здійснюваних суб'єктами господарювання, що знайшли відображення в бухгалтерському обліку. Перспективою наступних розвідок даної проблематики є подальша конкретизація та уніфікація понять, які вживаються у даній галузі.

Література:

1. Про судову експертизу: Закон України від 25.02. 1994 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Білуха М.Т. Судово-бухгалтерська експертиза: Підручник. – К.: Видавнича компанія «Воля», 2004. – 656 с.
4. Кравченко О.А. Правові та організаційні проблеми регулювання судово-експертної діяльності / О.А. Кравченко // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки». Том 26 (65). - 2013. - №1. - С. 233-237.
4. Мумінова-Савіна Г.Г. Судово-бухгалтерська експертиза: Навч. посібник / Г.Г. Мумінова-Савіна. - К.: КНЕУ, 2003. - 202 с.
5. Панченко І.А. Історія розвитку судово-бухгалтерської експертизи / І.А. Панченко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: rusnauka.com/19_NNM_2007/Economics/23348.doc.htm.
6. Федчишина В.В. Історичні віхи розвитку і становлення Київського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України / В.В. Федчишина // Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dy.nauka.com.ua/?op=1&z=662